

Sygn. akt VIII U 345/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2021 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący	sędzia Grzegorz Tyrka
Protokolant	Ewa Grychtoł

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2021r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

przy udziale K. V. (1)

o podleganie ubezpieczeniom społecznym i podstawę wymiaru składek

na skutek odwołania M. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 24 grudnia 2018 r. **nr** (...)

1. oddała odwołanie;

2. zasądza od M. S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

(-) sędzia Grzegorz Tyrka

Sygn. akt VIII U 345/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 24 grudnia 2018r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że K. V. (1) nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od 19 sierpnia 2014r. do 30 czerwca 2015r. jako zlecenioborca u płatnika składek M. S..

Jednocześnie organ rentowy ustalił podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i zdrowotne w wysokości 0,00 zł.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że w okresie objętym kontrolą płatnik składek zawierał umowy o świadczenie usług nazwane umowami zlecenia. Okoliczności zawarcia umów o świadczenie usług nazwanych umowami zlecenia, zeznania byłych ubezpieczonych oraz okresy na jakie te umowy zostały zawarte, które są ściśle powiązane z zawartymi kontraktami w Klubie Sportowym (...) G. świadczą o pozorności zawartych umów. Zawarcie umów o świadczenie usług nazwanych umowy zlecenia miało na celu powstanie tytułu do ubezpieczeń społecznych, pozwalającego na objęcie obowiązkowo jedynie ubezpieczeniem zdrowotnym zawodników i trenerów Klubu Sportowego (...) G. z tytułu kontraktów zawartych z tym Klubem. Ta sytuacja miała na celu obejście przepisów art.18 ust.1 i ust.3 ustawy systemowej. Doprowadziło to do niezasadnej dysproporcji w deklarowaniu składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne pomiędzy firmą (...) a Klubem Sportowym (...) G..

M. S. w odwołaniu od decyzji domagał się jej zmiany przez stwierdzenie, że zainteresowany K. V. (1) w okresie wskazanym w ww. decyzji podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy u płatnika składek M. S. oraz złożył wniosek o zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odwołujący wskazał, że w sytuacji gdy wszystkie umowy były wykonywane, zawarte w celu określonym w umowie – dla promowania towarów i usług zleceniodawcy, a zleceniobiorcy wobec świadczenia już usług na rzecz Klubu (...) G., posiadając wiedzę o zbiegu tytułów do ubezpieczenia świadomie wybrali umowę zawartą z firmą (...) jako tytuł ubezpieczenia należy uznać, że twierdzenia organu rentowego o ich pozorności są bezpodstawne. Brak jest też podstaw do uznania, że umowy zostały zawarte w celu obejścia prawa dla obniżenia składek, gdy umowa zlecenia i kontrakt piłkarski zostały zawarte z dwoma różnymi podmiotami, czas ich zawarcia nie jest ściśle powiązany, bo nie dochodziło do ich zawarcia w tym samym czasie.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko zajęte w zaskarżonej decyzji. Organ rentowy złożył również wniosek o zasądzenie od odwołującego na rzecz tego organu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zainteresowany K. V. (1) na rozprawie w dniu 21 września 2021r. oświadczył, że nie przychylił się do stanowiska żadnej ze stron.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

M. S. od 2007r. prowadzi jednoosobowo działalność gospodarczą, której przedmiot się zmieniał.

M. S. zawarł z zainteresowanym K. V. (2) umowę zlecenia na okres od 20 sierpnia 2014r. do 31 maja 2016r. (umowa została rozwiązana ustnie 30 czerwca 2015r.)

Przedmiotem zawartej umowy było wykonywanie czynności mających na celu wsparcie kampanii marketingowo – promocyjnych dla towarów i usług, które Zleceniodawca w danym czasie i miejscu będzie promował, m.in. takich jak udział w akcjach sprzedaży bezpośredniej (dni otwarte, poczęstunki promocyjne, udział w procesach produkcyjnych otwartych na klienta docelowego lub pośredniego, wręczanie klientom upominków lub gadżetów reklamowych, udział w spotkaniach promocyjnych), udzielanie wywiadów, występy publiczne, odczyty w celu promocji danej marki towaru, usługi, zawodowego uprawiania sportu, zdrowego stylu życia, przygotowanie i dostarczanie artykułów prasowych własnego autorstwa tematycznie związane ze wsparciem sprzedaży, udział w przygotowaniach, sesjach audio, wideo, fotograficznych.

Odwołujący M. S. z tytułu zawartej umowy zgłosił zainteresowanego do ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, wypadkowego i ubezpieczenia zdrowotnego i zadeklarował składki na te ubezpieczenia od podstawy wymiaru (miesięcznie): 300,00 zł na ubezpieczenia społeczne i 266,22 zł na ubezpieczenie zdrowotne.

Zainteresowany K. V. (1) zeznał, że umowę zlecenia zawarł kiedy był w Polsce pierwszy raz i ze względu na to, że inni zawodnicy też takie umowy podpisywali. Myślał, że trzeba tak zrobić. Ze strony finansowej nic nie zostało mu wytłumaczone. Wskazał, że nie pamięta czy jakiegokolwiek czynności wykonywał na rzecz M. S. w ramach umowy zlecenia i, że nie jest w stanie rozdzielić jakie czynności wykonywał na rzecz Klubu, a jakie na rzecz odwołującego w sytuacji, gdy czynności marketingowe wykonywał także na rzecz Klubu. Były to spotkania z dziećmi, które grały w Klubie, udział w sesji fotograficznej.

Odwołujący M. S. zawarł podobne umowy zlecenia także z innymi piłkarzami (...) i nie zostały zawarte z piłkarzami i trenerami innych klubów. M. S. nie rekrutował zleceniobiorców przez ogłoszenia. Nie zawarł żadnych umów na kampanie marketingowo – promocyjne.

Podstawa wymiaru na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne piłkarzy, z którymi zostały zawarte umowy zlecenia a wynikająca z kontraktów zawartych z (...) wynosiła od kilku do kilkudziesięciu tysięcy złotych miesięcznie.

/ dowód z: akt ZUS, zeznań świadka G. B. złożonych w sprawie o sygn. VIII U 341/19, zeznań odwołującego M. S. złożonych w sprawie VIII U 368/19, zeznań zainteresowanego /

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie M. S. nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem niniejszej sprawy jest ocena legalności decyzji organu rentowego stwierdzającej, że zainteresowany K. V. (2) nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako zleceniobiorca M. S. oraz, że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i zdrowotne wynosi o zł.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., wydając zaskarżoną decyzję wskazał, że umowa zlecenia zawarta między zainteresowanym a M. S. miała na celu obejście przepisów prawa z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Organ rentowy ma uprawnienia do badania ważności umów cywilnoprawnych. Zgodnie z art. 68 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst Dz.U. z 2021r., poz. 423) – zwanej dalej ustawą systemową – do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy między innymi wymierzanie i pobieranie składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne. Natomiast zgodnie z art. 83 ustawy systemowej organ rentowy wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw w szczególności dotyczących ustalania wymiaru składek.

Należy przypomnieć, że do 31 grudnia 2015r. obowiązywał art. 9 ust. 2 ustawy systemowej o treści „osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem ust. 7”.

Ustawodawca zwrócił uwagę, że w przypadku kilku umów zlecenia równolegle wykonywanych przez zleceniobiorcę, podlega on ubezpieczeniom z jednej umowy - pierwszej lub wybranej przez niego, bez względu na wysokość wynagrodzenia ustalonego przez strony za wykonanie takiej umowy. W ocenie ustawodawcy prowadziło to do wielu nadużyć ze strony części płatników składek, którzy korzystając z konstrukcji przepisu, w przypadku kilku umów zlecenia, ubezpieczają zleceniobiorców z tytułu wykonywania najniższej płatnej umowy (częstokroć kilkudziesięciozłotowej), z pozostałych umów odprowadzając jedynie składkę na ubezpieczenie zdrowotne. Ta praktyka jest stosowana wbrew woli zleceniobiorców, którzy - jako podmiot słabszy na rynku pracy - nie mają realnych

możliwości wyboru wyższego ubezpieczenia. To powoduje, że pomimo wielu lat ubezpieczenia, nie mają oni szansy wypracowania sobie chociażby minimalnego świadczenia emerytalnego czy rentowego. Również gdy zachorują lub ulegną wypadkowi - przysługujące im świadczenie z ubezpieczenia wypadkowego (ewentualnie chorobowego) będzie nieadekwatne do utraconych zarobków. Z uwagi na fakt, że tylko jedna z umów zlecenia - z bardzo nisko ustalonym wynagrodzeniem - rodzi obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, świadczenie będzie obliczone jedynie z tej jednej umowy, a nie od całego przychodu.

Ustawodawca, biorąc pod uwagę, że zawarcie umowy zlecenia, umowy agencyjnej albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, jest coraz powszechniejszą formą wykonywania pracy na rzecz innego podmiotu, w istocie często zastępującą stosunek pracy, uznał za słuszne wprowadzenie rozwiązań zmierzających do zapewnienia wykonującym ją podmiotom większej ochrony ubezpieczeniowej.

Ustawodawca wprowadził rozwiązanie zmierzające do rozszerzenia obowiązku ubezpieczeń w przypadku zbiegu wykonywania umowy zlecenia z inną aktywnością zarobkową oraz kilku umów zleceń, co jak się wydaje, może ograniczyć potencjalne „korzyści” ekonomiczne płatników składek wynikające z zawierania umów zlecenia w miejsce umów o pracę. Uwzględniając zarówno interes ubezpieczonego, jak i płatnika składek oraz aktualną sytuację gospodarczą ustawodawca uznał za celowe zrównanie wykonywania umowy zlecenia z innymi tytułami, których posiadanie powoduje sumowanie podstaw wymiaru składek do kwoty co najmniej minimalnego wynagrodzenia (projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw, Sejm RP VII kadencji, Nr druku 2242).

W związku z powyższym ustawą z 23 października 2014r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 roku, poz. 1831) art. 9 ust. 2 ustawy systemowej otrzymał brzmienie „osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych, tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem ust. 2c i 7”.

Zgodnie z art. 9 ust. 2c ustawy systemowej osoba, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4, której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w danym miesiącu jest niższa od określonej w art. 18 ust. 4 pkt 5a [minimalne wynagrodzenie za pracę], spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z innych tytułów podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym również z innych tytułów. Zasady tej nie stosuje się, jeżeli łączna podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4, lub z innych tytułów osiąga kwotę określoną w art. 18 ust. 4 pkt 5a [minimalne wynagrodzenie za pracę].

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, należy zwrócić uwagę, że zainteresowanego, który miał zawarty kontrakt z (...), łączyła umowa zlecenia z M. S. do czasu zmiany treści art. 9 ust. 2 ustawy systemowej. Nie zmienia to faktu, że organ rentowy mógł uznać umowę zlecenia zawartą między zainteresowanym a M. S. za nieważną, co skutkowało wydaniem zaskarżonej decyzji. Oznacza to, że płatnikiem składek w tym stanie faktycznym jest (...). Zatem organ rentowy prawidłowo ustalił, że zainteresowany nie podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia u M. S. a podstawa wymiaru składek na to ubezpieczenie i ubezpieczenie zdrowotne wynosi o zł. Słusznie zauważył organ rentowy, że podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia, a w konsekwencji również podstawa wymiaru składek wynika z rzeczywistego sposobu wykonywania określonej czynności prawnej, a nie z samego faktu sporządzenia umowy. Zawarcie przez różne podmioty z tą samą osobą dwóch umów nie przesądza, że mamy do czynienia z dwoma stosunkami zobowiązaniowymi. Ważne są okoliczności wykonywania czynności, na które została zawarta umowa. Znajduje to uzasadnienie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy w wyroku z 25 kwietnia 2019r. sygn. I UK 110/18 wskazał,

że w sytuacji, gdy finalnym odbiorcą usługi był ten sam podmiot, a zleceniobiorca wykonywał czynności w tym samym miejscu i czasie, to rozbicia tego zlecenia na dwie umowy, zawierane z dwoma podmiotami bez jakiegokolwiek

logicznego czy ekonomicznie uzasadnionego celu, nie można rozumieć inaczej, niż jako działanie w celu obejścia prawa - działanie pozorujące zbieg tytułów do ubezpieczenia społecznego. Po drugie Sąd Najwyższy wskazał – odnosząc się do wynagrodzenia ustalonego w umowach zlecenia - że dążenie do uzyskania pełnej ochrony prawa ubezpieczeń społecznych od "rażąco niskiego wynagrodzenia", a więc przy opłacaniu składek na te ubezpieczenia w kwotach po kilka złotych miesięcznie, narusza wszelkie nazwane normatywne i nienazwane zasady współzycia społecznego, w tym: zasadę równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, zasadę solidaryzmu ubezpieczeń społecznych, zasadę ochrony interesów i niepokrzywdzenia innych ubezpieczonych, zasadę nieuprawnionego uszczuplenia środków funduszu ubezpieczeń społecznych oraz wszelkie elementarne zasady uczciwego obrotu prawnego (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 9 stycznia 2008r., III UK 75/07, z 18 marca 2014r., II UK 374/13; z 11 lutego 2015r., I UK 203/14). Z podobną sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że zainteresowany w ramach spornej umowy zlecenia zawartej

z M. S. miał wykonywać czynności promocyjno – marketingowe, a więc faktycznie czynności, które wchodziły w zakres kontraktów zawartych z (...).

Z przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego wynika, że umowa została mu przedłożona do podpisania, generalnie bez wyjaśnienia celu i skutków podpisania takiej umowy. Zainteresowany wskazał, że podpisał umowę zlecenia, bo podpisywali takie umowy inni piłkarze oraz, że nie był w stanie odróżnić kiedy miałby pracować na rzecz M. S. a kiedy na rzecz Klubu. Niezależnie od tego zwraca uwagę fakt, że M. S. nie prowadził rekrutacji przez ogłoszenia, nie zawarł umów zlecenia z osobami spoza (...), nie zawarł żadnych umów na kampanie marketingowo – promocyjne. Nadto deklarowana przez M. S. podstawa na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne była niewspółmiernie niska (300 zł, 266, 22 zł) w porównaniu do podstawy na te ubezpieczenia wynikającej z kontraktu z Klubem, która była wielokrotnie wyższa. Taka zresztą sytuacja dotyczyła również innych zawodników Klubu, z którymi zostały zawarte umowy zlecenia, co znane jest Sądowi z urzędu, gdy przed tym Sądem było rozpoznawanych już wiele spraw odwołującego o analogicznym przedmiocie sporu dotyczących innych zainteresowanych.

W tych okolicznościach prawidłowo, zdaniem Sądu, organ rentowy przyjął, że zawarcie między zainteresowanym a M. S. umowy zlecenia miało na celu obejście prawa i należy uznać za niezgodne z zasadami współzycia społecznego. W związku z tym sporną umowę zlecenia należy uznać za nieważną (art. 58 k.c.).

Reasumując, zebrany w sprawie materiał dowodowy oraz przedstawiona analiza stanu prawnego, dają podstawę do przyjęcia, że zaskarżona decyzja organu rentowego jest prawidłowa. Umowa zlecenia zawarta między zainteresowanym a M. S. jest nieważną (art. 58 § 1 i § 2 k.c.). Skoro umowa zlecenia jest nieważna, to brak tytułu do objęcia zainteresowanego ubezpieczeniami społecznymi i ubezpieczeniem zdrowotnym w związku z „zatrudnieniem” u M. S.. Stąd na mocy art. 58 k.c. oraz 477¹⁴ § 1 k.p.c. odwołanie należało oddalić, o czym Sąd orzekł w pkt 1 wyroku.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art.98 k.p.c. w związku z §9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018r. poz.265) według stawki właściwej dla spraw o podleganie ubezpieczeniom społecznym, gdyż był to faktyczny przedmiot sporu.

(-) sędzia Grzegorz Tyrka